

ПІБ: Ніколаєнко Оксана Іванівна / Nikolaienko Oksana Ivanivna

Назва публікації: Грецький лексичний субстрат в європейській медичній терміносистемі (ст. 419-421).

Рік публікації: 2022р. (22-25 лютого)

Видавець / організація: International Science Group

Назва збірника: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «INNOVATIVE TRENDS IN SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION»; Мюнхен, Німеччина.

Ідентифікатор:

URL: <https://isg-konf.com/innovative-trends-in-science-practice-and-education/>
ISBN - 979-8-88526-758-8

DOI: 10.46299/ISG.2022.I.VII

UDC 01.1

The VII International Scientific and Practical Conference «Innovative trends in science, practice and education», February 22 – 25, 2022, Munich, Germany. 546 p.

Мова публікації: українська

Ключові слова: медична термінологія, терміносистема, терміноелементи, грецький субстрат

ГРЕЦЬКИЙ ЛЕКСИЧНИЙ СУБСТРАТ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ

Ніколаснко Оксана Іванівна,
старший викладач,
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця

Проблема підготовки сучасного професійно компетентного спеціаліста дедалі все більше стає актуальною, оскільки Україна як європейська держава прагне до визнання вітчизняного фахівця на світовому ринку. Латинська мова мала важливе значення для розвитку науки та культури західноєвропейських країн в період Середньовіччя. Багато видатних вчених і філософів писали свої праці латинською мовою до XIX століття включно. Латинська і давньогрецька мови були одними із найважливіших дисциплін в навчальних закладах, особливо в закладах медичного профілю.

Курс «Латинська мова та основи медичної термінології» відіграє провідну роль у здобутті медичної освіти й має на меті підготовку висококваліфікованих медичних спеціалістів, здатних грамотно застосовувати медичні терміни латинсько-грецького походження в професійній діяльності. Сучасна медична лексика слугує термінологічною базою ряду медико-біологічних дисциплін. Медична наукова підсистема – найбільш уніфікована з усіх галузей людської діяльності.

Сучасна медична термінологія – поняття комплексне, до її складу входить кілька сотень тисяч слів і стійких словосполучень, які складають термінологічну базу цілого ряду медико-біологічних дисциплін. Це природно сформована терміносистема, яка має багатовікову традицію. Характерна її особливість – використання латинської та грецької мов для утворення термінів. Один з найбільш значущих розділів медичної термінології – клінічна термінологія. Вона поєднує назви галузей медичної науки, симптомів, хвороб, синдромів, функціональних реакцій, рефлексів, морфологічних порушень і методів досліджень. На відміну від анатомічної термінології, яка оперує в основному латинською лексикою, основу клінічної складають слова грецького походження. Поряд зі словами чисто грецького або латинського походження у клінічній термінології зустрічаються терміни-гібриди, утворені одночасно з грецьких та латинських компонентів [1].

Тож, основними джерелами для створення нових міжнародних медичних термінів сьогодення залишаються латинська та давньогрецька мови.

Слова грецького походження є термінологічною базою для всіх клінічних дисциплін. Вивчення клінічного терміна засноване на аналізі окремих компонентів, що називаються терміноелементами. Терміноелементом називається будь-який словотвірний елемент (корінь, основа, префікс, суфікс), який, володіючи стабільним значенням, створює терміни різного смислу. У більшості слів терміноелементи є смисловою опорою, необхідною для розуміння

терміна. Тільки в деяких випадках загальне значення терміна складається з окремих значень терміноелементів [2].

З усього масиву медичної термінології клінічну термінологію виділяє одна особливість: кожна морфема, що входить до складу терміну має окреме лексичне значення. Тому у таких термінах прийнято ототожнювати морфему із терміноелементом [3].

Під час вивчення курсу студенти розрізняють прості, складні та складені клінічні терміни, виділяють в їх будові грецькі кореневі терміноелементи, кінцеві терміноелементи та афікси (префікси та суфікси з постійним семантичним значенням). Для успішного опанування медичною термінологією важливим є вміння свідомо використовувати суфіксальний спосіб творення іменників та прикметників, префіксальний та префіксально-суфіксальний, а також спосіб складання основ.

Знання великої кількості словотвірних елементів, способів творення і декодування термінів дозволяє користуватися ними на всіх спеціальних дисциплінах. Робота над клінічними термінами на заняттях з латинської мови зазвичай випереджає у часі вивчення студентами основних клінічних дисциплін. Вивчення клінічних термінів підвищує інтерес і стимулює пізнавальну діяльність студентів, мотивує їх до подальшого поглибленого ознайомлення зі специфікою міжнародних номенклатур, зокрема, анатомічної, гістологічної, біологічної, фармацевтичної тощо. Оскільки латина – є професійною мовою, що об'єднує вчених-медиків світу, першочерговим завданням є забезпечення якісного засвоєння термінологічної латинської мови студентами медичних навчальних закладів.

Взаємодія двох класичних мов – грецької та латинської сприяла їх активній участі у творенні медичної термінології. Медичні найменування, яких не вистачало в латинській мові, запозичувались з грецької і зазнавали латинізації. Часто автентичні латинські слова дублювалися латинізованими грецькими запозиченнями. І сьогодні одна з найбільш характерних властивостей медичної термінології, що зумовлено її двомовною греко-латинською основою полягає в наявності значної кількості дублетних терміноелементів греко-латинського походження: офтальмолог (гр.) – окуліст (лат) [4].

Грецький субстрат в латинській медичній лексиці, що становить частину європейських найдавніших професійних терміносистем, залишається й до нині маловивченим на різних етапах формування терміносистем латинської мови. Це зумовлюється певними чинниками, серед яких найважливішим є той, що до нас не дійшли спеціальні медичні книги давнього періоду. Навіть простий опис медичних термінів потребує від мовознавців ретельного аналізу різноманітних джерел, щоб поступово відтворити склад і структуру лексико-семантичних груп, що належать до медичної галузі.

Термінологічне словотворення будь-якої мови базується, як відомо, на системі словотворення загальнолітературної мови. Воно бере за основу існуючі способи, засоби словотворення та словотвірні моделі, але водночас відпрацьовує свою словотвірчу підсистему, підпорядкувавши її основним вимогам термінологічної лексики. Ось чому вивчення закономірностей термінотворення

в сучасній латинській мові неможливе без знання основних процесів словотворення грецької мови.

Термінологія як сукупність термінів є невід'ємною складовою частиною словникового запасу будь-якої мови. Оскільки основне призначення термінів – назвати та максимально коректно визначити кожне конкретне явище чи предмет у тій чи іншій галузі науки, трактування терміну мусить бути однозначне, а існування декількох різних назв для одного й того ж поняття є небажаним, тому що може викликати помилки та неточності [5].

Особливістю медичної термінології є наявність у її сфері широко представленої синонімії. Ця множинність репрезентації відтінків значення була зумовлена відсутністю єдиних норм, зразків у позначенні понять, пов'язаних із медициною. При цьому синонімія збільшувалася шляхом запозичень із давньогрецької мови.

Велику увагу необхідно приділяти словотвору, засвоєнню головних його принципів, найуживаніших терміноелементів, суфіксів, префіксів й загальних коренів, відповідних лексичних мінімумів. Інтернаціональний характер греко-латинської лексики повинен поєднуватись з українською термінологічною специфікою. Останнє завдання полегшується тим, що в українській мові слів та словотворчих елементів латинського і грецького походження досить багато. Сприятиме виконанню цих завдань і логіко-дидактична структура предмета, що базується на системно-термінологічному принципі. Тому відповідні підсистеми як самостійні розділи програми й навчального плану базуються на ретельному доборі профільної лексики, яка доречно ілюструє необхідний граматичний матеріал в методичній гармонії викладання.

Комплексний аналіз грецького субстрату в медичній термінології сприяє всебічному висвітленню національної своєрідності латинського слово- та термінотворення.

Список літератури:

1. Світлична Є. І., Толоч І. О. Латинська мова. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.
2. Гуцол М. І., Савчук Г. О. Транслітерація давньогрецьких словотворчих елементів у латинській медичній термінології. / Журнал «Молодий вчений» - Херсон, 2016 р. – № 8 (35) – 281-284 с.
3. Кочан І. М. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові: монографія / І. Кочан. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – 519 с.
4. Білоус В. Й., Білоус А. В., Місяць Н. К. Проблеми упорядкування української офтальмологічної термінології. / В. Й. Білоус, А. В. Білоус, Н. К. Місяць. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка №3, 1999 – с. 104-107.
5. Орешко О. Українська медична термінологія (розвиток і сучасний стан). – Чехія (Брно), 2010 р. – 146 с.